

1. Súlymérés

Feladat:

Állítsa össze a kiadott eszközök felhasználásával a mérést!

Határozza meg a leírás szerint a munkahelyen található test súlyát! (A kiadott test súlya meghaladja a mérleg méréshatárát, ezért közvetlenül nem mérhető.)

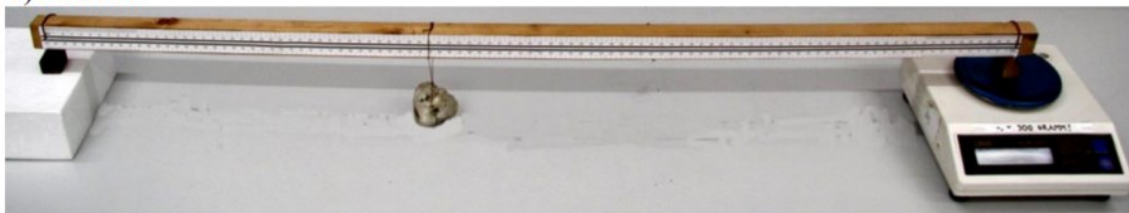
Készítsen a mérésről az erőket feltüntetető értelmező rajzot!

Szükséges eszközök:

Az 1 métert kicsit meghaladó hosszú farúd, centiméter beosztású skálával (a rúd súlya a mérendő test súlyával összemérhető), mérleg (ajánlott a digitális asztali mérleg, de lehet egyszerű rugós erőmérő is), akasztózsineggel ellátott, ismeretlen súlyú kődarab (a kő súlya kevéssel meghaladja a rendelkezésre álló mérleg /erőmérő méréshatárát), méteres mérőszalag, támasztó ékek, (rugós erőmérő alkalmazása esetén Bunsen-állvány, zsinegek).

A kísérleti összeállítás két ajánlott változatát a fotók mutatják.

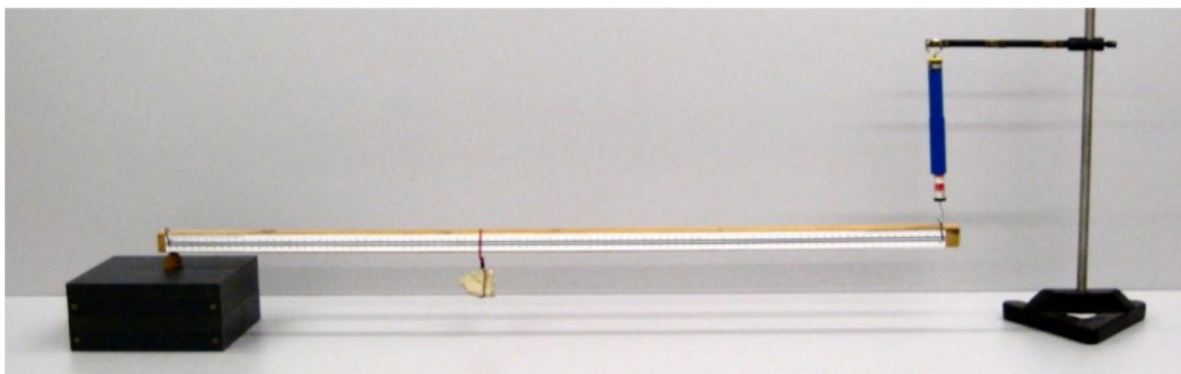
A) változat:

A fa lécet (a képeken látható 2x3 cm keresztmetszetű és 1 métert valamivel meghaladó hosszúságú) vízszintes helyzetben feltámasztjuk. A rúd egyik vége digitális asztali mérlegre helyezett ékre, a másik egy azonos magasságú ékre támaszkodik. A két alátámasztási pont távolsága 1 m. A lécz oldalára méteres papír mérőszalagot célszerű előre felragasztani. A mérendő súlyú kődarab a rákötött hurokkal akasztható a lécre.

B) változat

A centiméterskálával ellátott lécz egyik végét ékkel feltámasztjuk, a mérendő súlyú kődarab akasztó zsinegét a rúdra húzzuk, majd a rúd szabad végét – a feltámasztott végtől 1 m távolságban rugós erőmérőre akasztjuk. Az erőmérő megemelésével a rudat vízszintesig emeljük.

A mérés leírása

Helyezze az ismeretlen súlyú testet a rúd legalább négy különböző helyére, mérje meg ezek távolságát az alátámasztástól, és határozza meg, hogy mekkora erő hat a rúd mérleggel (erőmérővel) egyensúlyban tartott végén!

- Készítsen a mérésről az erőket feltüntető értelmező rajzot!
- A mért hosszúság- és erőadatokból határozza meg az ismeretlen test súlyát!

Megjegyzés:

A mérést a vizsgaközpont által mellékelt vázlatrajz alapján a tanulónak kell összeállítania.

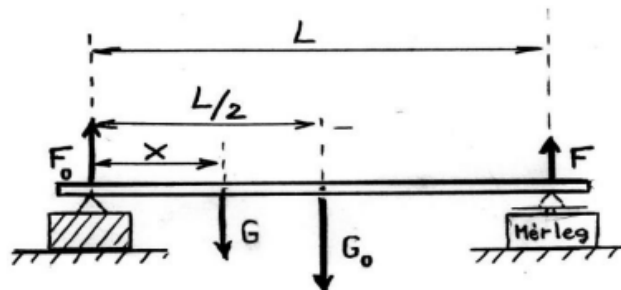
Videó: [Súlymérés - YouTube](#)

Az alábbi – elméleti háttérrel és mérési adatokat tartalmazó – leírás teljes egészében a [Súlymérés \(ppke.hu\)](#) forrásból származik:

A mérés elvégzése előtt értelmezzük a feladatot!

A rúd vízszintes helyzetben egyensúlyban van, aminek feltétele, hogy a rá ható erők és forgatónyomatékok eredője zérus legyen.

A rúdra ható erőket, a támadási pontokba rajzolva az ábra mutatja. A Föld által a rúdra ható erő G_0 , az ismeretlen test súlya, amivel a függesztő zsineg terheli a rudat G , a mérleg nyomóereje a rúdra F (ezt olvasható le a mérleg kijelzőjén), a másik támasz által kifejtett erő F_0 .

A forgatónyomatékok felírásához válasszuk viszonyítási pontnak a mérleggel ellentétes alátámasztási pontot, és mérjük innen az erőkhez tartozó erőkarok értékét! A mérleg által kifejtett tartóerő erőkarja így L , rúd saját súlyához tartozó erőkar értéke $L/2$, az ismeretlen G súlyú kő aktuális távolsága x .

A forgatónyomatékok egyensúlya a választott viszonyítási pontra:

$$G \cdot x + G_0 \cdot \frac{L}{2} - F \cdot L = 0$$

Innen G keresett értéke meghatározható.

Az A.) fotón látható összeállítással végzett mérés adatait az értéktáblázat mutatja.

X (m)	0,1	0,2	0,3	0,4	0,5	0,6	0,75	0,8	0,9
F (N)	1,57	1,67	1,76	1,87	1,97	2,07	2,22	2,26	2,37

A mérés kiértékeléséhez a nyomatéki egyenletet célszerű a mért mennyiségek szerint rendezni. (A mérés független változója x -nek értékét változtatjuk a súly helyzetével tetszés szerint-, a függő változó pedig a mérlegről leolvasható F)

$$F = \frac{G}{L} \cdot x + \frac{G_0}{2}$$

A mérési adatokat ábrázoljuk a felírt függvény szerint!

A pontok az F tengelyt metsző egyenesre illeszkednek.

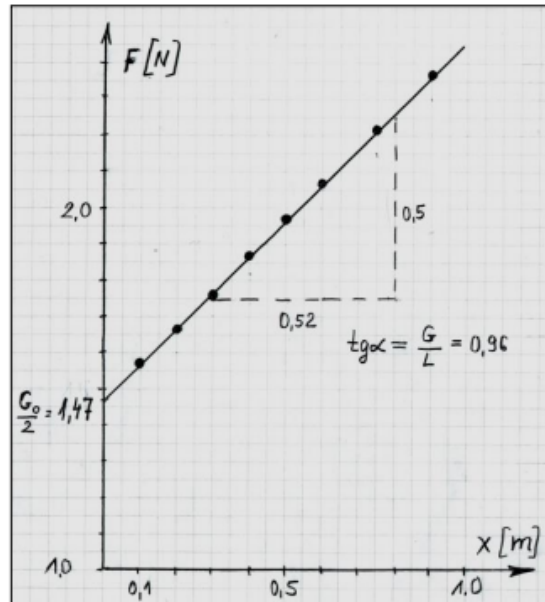
Olvassuk le a grafikon meredekségét

($\operatorname{tg} \alpha = 0,96$) és a $\frac{G}{L} = \operatorname{tg} \alpha$ egyenletből határozzuk meg G keresett értékét!

A bemutatott mérés esetén $G \approx 0,96 \text{ N}$.

A grafikon tengelymetszete a rúd súlyának felét adja .

A rúd súlya tehát: $G_0 = 2,94 \text{ N}$.

Hibaforrások

- eszközök pontossága
- leolvasás hibája
- kézzel illesztett görbe